

Moto Oyo Azalaki
Nzambe

Randolph Dunn, oyo azali na mbongo mingi

Moto Oyo Azalaki Nzambe

Ntoma Yoane, Na ebandeli, azalaki Liloba, mpe “Liloba” ezalaki elongo na Nzambe mpe azalaki Nzambe. Liloba akomaki mosuni mpe afandaki kati na bato. Yoane, Mobatisi, alobelaki Ye lokola “Mwana na Mpate ya Nzambe” oyo alongolaka masumu.

Oyo nde emoniseli ya somo mokeli akomipesa mbeka lokola mbeka ya bomikabi mpo na kopetola baye Bakelaki na lolenge na Bango.

Ezali na bisakweli mingi ya Kondimana ya Kala oyo etali Yesu. Kasi nini ezali makoki ya kosala kaka bisakweli ntuku mibale na mitano na ntina ya moto oyo asengelaki kobotama mibu mingi nsima mpe kozala na bisakweli oyo ekokisama?

Monganga Hawley O. Taylor apesi eyano oyo: Soki makambo oyo esakolamaki mpo na Masiya ya Yisalaele oyo asengelaki koya, boye likoki mobimba ete makambo nyonso makokuta kokokisama na yango epai ya moto moko ekozala milio 33.

Talá kaka mwa bisakweli mpe kokokisama na yango.

Esakolamaki na Yilimia 23:5, - "Tala, mikolo ezali koya, liloba ya Nkolo, ntango nakotelemisa mpo na Davidi Etape ya sembo, mpe akoyangela lokola mokonzi mpe asala na mayele mpe akosala bosembo mpe boyengebene na mokili."

Kokokisama ekomami na Matai 1:1, - "Oyo ezali likundoli ya bomoi ya Yesu Masiya, mwana ya Davidi, mwana ya Abrahamama."

Kokokisama ekomami na Luka 3:23- 38, – Luka alandaki molongo ya bankoko ya Yesu na nzela ya David tii na Adam.

Esakolamaki na Zekaria 9:9 – “Sepela mingi, O mwana mwasi ya Siona! Ganga na mongongo makasi, O mwana mwasi ya Yelusaleme! Tala, mokonzi na yo azali koya epai na yo, moyengebene mpe azali na lobiko, azali na komikitisa mpe amati na mpunda, na mwana ya mpunda, mwana ya mpunda.”

Kokokisama ekomami na Matai 21:6-7, – “Mpe bayekoli bakendaki, mpe basalaki lokola Yesu apesaki bango, mpe bamemaki mpunda mpe mwana ya mpunda, mpe balatisaki bango bilamba na bango, mpe afandaki likolo na yango.”

Esakolamaki na Yisaya 53:5, – “Kasi azokisamaki mpo na mabunga na biso, anyokwamaki mpo na mabe na biso, etumbu ya kimia na biso ezalaki likolo na ye, mpe na bampota na ye tobikisami.”

Kokokisama ekomami na Matai 27:26, – “Bongo abimisaki Barabasi epai na bango, kasi Yesu abetaki mpe apesaki ye mpo bábaka ye na ekulusu.”

Esakolamaki na Yisaya 53:7 – “Anyokolamaki, mpe anyokwamaki, kasi afungolaki monoko na ye te, lokola mwana na mpate oyo bamemaka ye na kobomama, mpe lokola mpate oyo liboso ya bakatishi na yango bazali nyɛɛ, bongo afungolaki monoko na ye te.”

Kokokisama ekomami na Matai 27:12-14, – “Ntango banganga-nzambe minene mpe bankulutu bazalaki kofunda Yesu, ayanolaki te. Bongo Pilato atunaki ye ete: ‘Oyoki te bifundeli boni bazali kofunda yo?’ Kasi Yesu ayanolaki ata moke te, yango wana guvernerɛ akamwaki mingi.”

Esakolaki na Yisaya 53:9, – “Mpe basalaki lilita na ye elongo na moto mabe mpe elongo na mozwi na liwa na ye, atako asalaki mobulu te, mpe bokosi ezalaki te na monoko na ye.”

Kokokisama ekomami na Matai 27:57-59, – “Na nsima na mpokwa wana, moto moko ya bozwi ayaki uta na Arimatea, nkombo na ye Yosefe, mpe akómaki moyekoli ya Yesu. Akendaki epai ya Pilato mpe asengaki nzoto ya Yesu, mpe Pilate apesaki mitindo ete básala yango. Bongo, Yozefe azwaki nzoto mpe azingaki yango na elamba ya lini ya peto. Na nsima atyaki yango na lilita na ye moko ya sika, oyo azalaki na yango akatamaki na libanga Nsima ya kobalusa libanga moko monene na ekuke ya lilita, alongwaki.”

Esakolamaki na Yisaya 61:1-2, - "Elimo ya Yehova ezali likolo na ngai mpo ete Yehova apakoli ngai mafuta; atindi ngai namemela bato oyo banyokolami nsango malamumu mpe nakanga bato oyo mitema ebukani, nasakola bonsomi mpo na bakangami, mpe nabimisa na molili mpo na bakangami; mpo na kosakola mbula ya boboto ya Yehova,"

Kokokisama ekomami na Luka 4:16-19; 21, – “Mpe ayaki na Nazarete, epai akolaki, mpe lokola ezalaki momeseno na Ye, akotaki na sinagoga na mokolo ya Sabata, mpe atelemaki mpo na kotánga. Mpe mokanda ya mosakoli Yisaya epesamaki epai na Ye. Mpe afungolaki buku yango mpe akutaki esika oyo ekomamaki:

‘Elimo ya nkolo ezali likoló na ngai mpo atyaki ngai mafuta mpo na kosakola nsango malamumu epai ya babola. Atindi ngai mpo na kosakola bobimisi na bakangami, mpe bozongisi ya miso epai na bakufá miso, mpo na kosikola baoyo bazali konyokwama, mpo na kosakola mbula ya malamumu ya nkolo.’

“Lelo Makomami oyo ekokisami na mayoki na bino.”

Kasi na ntango oyo ebongi mpenza to na ezalela ya kokoka, Nzambe ayaki na mabele na nzoto ya mosuni ya Yesu ya Nazarete mpo na kokoma mbeka se moko mpo na kozipa masumu ya moto. Na kosalaka bongo Apesaki nzela se moko mpo na kosikolama ya moto uta na bowumbu ya masumu, ndakisa, lobiko mpe boyokani na Nzambe.

Nzambe na nzela ya profeta Yisaya alobaki na mokapo ya nsambo "Nkolo ye moko akopesa bino elembo: Ngɛndɔ akobota mpe akobota mwana mobali, mpe akobenga ye Emanuel.”

“Nzambe atindaki anzelu Gabriele na Nazarete, mboka moko na Galilai, epai ya ngɔndɔ moko oyo alakamaki ete akobala mobali moko na nkombo Yozefe, mokitani ya Davidi. Nkombo ya ngɔndɔ yango Maria. Anzelu akendaki epai na ye mpe alobaki ete: “Mbote, yo oyo ozali na boboto mingi! Nkolo azali na yo.” Maria atungisamaki mingi na maloba na ye mpe amitunaki ndenge nini mbote oyo ekoki kozala. Kasi anzelu alobaki na ye: “Kobanga te, Maria, ozwi ngolu epai ya Nzambe. Okozala na zemi mpe okobota mwana mobali, mpe osengeli kopesa ye nkombo Yesu. Akozala monene mpe akobengama Mwana ya Oyo-Aleki-Likoló. Nkolo Nzambe akopesa ye kiti ya bokonzi ya tata na ye David, mpe akoyangela ndako ya Yakobo libela; bokonzi na ye ekosila te.” “Ezali ndenge nini,” Malia atunaki anzelu, “lokola nazali ngɔndɔ?” Anzelu ayanolaki: “Molimo Mosantu akoyela yo, mpe nguya ya Oyo-Aleki-Likoló ekozipa yo. Bongo, mosantu oyo akobotama akobengama Mwana na Nzambe.”

“Nsima ya kobotama ya Yesu na Beteleme na Yudea, na ntango ya Mokonzi Erode, bato ya mayele (bato ya mayele) oyo bautaki na esti bayaki na Yelusaleme mpe batunaki ete: ‘Moto oyo abotamaki mokonzi ya Bayuda azali wapi? Tomonaki monzoto na ye na esti mpe toyei kosambela ye.’ Ntango Mokonzi Erode ayokaki yango, atungisamaki, mpe Yerusaleme mobimba elongo na ye.”

“Mpe bakebisamaki na ndɔtɔ ete bázunga epai ya Erode te, bazongaki na mboka na bango na nzela mosusu. Ntango bakendaki, anzelu moko ya Nkolo abimelaki Yozefe na ndɔtɔ: ‘Telémá,’ alobaki, “kamama mwana mpe mama na ye mpe kima na Ezipito. Botikala wana tii nakoyebisa bino, mpo Erode akoluka mwana mpo na koboma ye.”

“Nsima ya liwa ya Erode, anzelu moko ya Nkolo abimelaki Yozefe na ndɔtɔ na Ezipito mpe alobaki ete: ‘Telémá, kamata mwana ná mama na ye mpe kende na mokili ya Yisraele, mpo baoyo bazalaki koluka koboma mwana yango bakufi. Bongo, atelemaki, akamataki mwana ná mama na ye, mpe akendaki na mokili ya Yisraele, kasi ntango ayokaki ete Arkelausa azali koyangela na Yudea na esika ya tata na ye Erode, akebisaki ye na ndɔtɔ, azongaki na etúká ya Galile, mpe akendaki kofanda na mboka moko oyo babengaka Nazarete akobengama Monazarena.”

Kasi na ntango oyo ebongi mpenza to na ezalela ya kokoka, Nzambe ayaki na mabele na nzoto ya mosuni ya Yesu ya Nazarete mpo na kokoma mbeka se moko mpo na kozipa masumu ya moto. Na kosalaka bongo Apesaki nzela se moko mpo na kosikolama ya moto uta na bowumbu ya masumu, ndakisa, lobiko mpe boyokani na Nzambe.

Yoane Mobatizi atindamaki na Nzambe mpo na kobongisa nzela mpo na Masiya. Asalaki yango na kobenga Bayuda mpo na koyambola mpo ete Bokonzi ya Lola ezali pene. Abatisaki kobenga bango

bayambola na kobongola makanisi mpe misala na bango mpo ete Masiya azali koya mpe akobatisa yo na Molimo Mosantu.

"Bongo Yesu ayaki uta na Galile na Yordani epai ya Yoane, mpo na kobatisama na ye. Yoane alingaki kopekisa ye, koloba ete: 'Nasengeli kobatisama na yo, mpe ozali koya epai na ngai?'" Kasi Yesu ayanolaki ye ete: "Tiká ete ezala bongo sikoyo, mpo boye ebongi na biso kokokisa boyengebene nyonso." Bongo andimaki. Mpe ntango Yesu abatisamaki, mbala moko amataki uta na mai, mpe tala, lola efungwami mpo na ye, mpe amonaki Molimo ya Nzambe azali kokita lokola ebenga mpe koya kopema likolo na ye, mpe tala, mongongo moko uta na lola elobaki ete: 'Oyo azali Mwana na ngai ya bolingo, oyo nasepeli na ye.'"

"Ntango bato nyonso bazalaki kozwa batisimo, Yesu mpe abatisamaki. Mpe ntango azalaki kobondela, likoló efungwamaki mpe Molimo Mosantu akitaki likoló na ye na lolenge ya nzoto lokola ebenga. Mpe mongongo moko eutaki na likoló ete: "Yo ozali Mwana na ngai, oyo nalingaka; na yo nasepeli mingi."

"Mpe Yesu, atondi na Molimo Mosantu, azongaki uta na Yordani mpe akambamaki na Molimo na esobe mikolo ntuku minei, amekamaki na Zabolo." ... "Soki ozali Mwana ya Nzambe, mibwaka na nse uta awa, mpo ekomami ete, "'Akopesa mitindo ya baanzelu na ye mpo na yo, mpo na kobatela yo,' mpe "'Bakomema yo na maboko na bango, noki obeta lokolo na yo na libanga.'" Mpe Yesu ayanolaki ye: "Elobami ete, 'Okomeka Nkolo Nzambe na yo te.'"

"Tika moto moko te aloba ntango amekami ete, 'Nazali komekama na Nzambe,' mpo Nzambe akoki komekama na mabe te, mpe ye moko amekaka moto te. Kasi moto na moto amekami ntango abendami mpe abendami na mposa na ye moko."

Komantere: Nzambe asengeli komekama te. Kasi Ye akomeka bondimi ya moto na kopesaka nzela na moto apesama na maponi. Moto akoki kopona bamposa na ye lokola Adama na Eva mpe Bafalisai to kopona kosala oyo Nzambe alingi.

"Ntango zabolo asilisaki komekama oyo nyonso, atikaki ye kino ntango oyo ebongi. Yesu azongaki na Galilai na nguya ya Molimo, mpe nsango na ntina na ye epalanganaki na bamboka mobimba. Ateyaki na basinagoga na bango, mpe bato nyonso bakumisaki ye. Akendaki na Nazarete, epai babɔkɔlaki ye, mpe na mokolo ya Sabata, akɔtaki na sinagoga, ndenge ezalaki momeseno na ye tanga rulo ya profeta Yisaya epesameli ye, afungoli esika oyo ekomami: 'Molimo ya Nkolo ezali likolo na ngai, mpo atindi ngai mpo na kosakola bonsomi mpo na bakangami mpe bozongisi ya miso mpo na bakufi miso, mpo na kobimisa boboto ya Nkolo'" (uta Yisaya 61:1-2).

“Nazali koyebisa bino solo, moto oyo andimi azali na bomoi ya seko. Ngai nazali limpa ya bomoi, bankoko na bino balyaki mana na esobe, kasi bakufaki. Kasi talá limpa oyo ekiti uta na likoló, oyo moto akoki kolya mpe akufa te. Ngai nazali limpa ya bomoi oyo ekita na likoló. Soki moto azali kolya limpa oyo, akozala na bomoi libela. Limpa oyo ezali mosuni na ngai, oyo nakopesa mpo na yango bomoi ya mokili.” Klisto azali limpa ya bomoi mpo na bomoi ya seko, “Maloba ya Bomoi” oyo moto asengeli kolya mpo na kozala na bomoi ya seko.

Yesu alobaki "Ngai nazali nzela mpe solo mpe bomoi. Moto moko te akoya epai ya Tata longola se na nzela na ngai." Yesu ayaki epai na bango mpe alobaki ete: "Bokonzi nyonso na likoló mpe na mabele epesameli ngai. Yango wana, bókende kokómisa mabota nyonso bayekoli, kobatisa bango na nkombo ya Tata mpe ya Mwana mpe ya Molimo Mosantu, mpe koteya bango ete bátosa nyonso oyo napesi bino mitindo. Mpe ya solo, nazali elongo na bino ntango nyonso, tii na nsuka ya eleko.”

Elembeteli ya nyonso oyo ezalaki na bisakweli oyo ekokisamaki, makamwisi, mpe na nsuka na liwa na Ye na miso ya bato, bokundi, mpe lisekwa na Ye oyo emonanaki na bankama ya bayekoli na Ye.

Ntina ya Makamwisi ezalaki nini? Yesu azalaki nde koluka kobenda likebi epai na Ye moko, kolinga ete bato ya mboka na ye bákómisa Ye mokonzi na bango, to kokokisa elaka ya Nzambe ya kotinda mopakolami? Lokola na masese, ezalaki mpo na “kosala mokano ya Tata.”

Mbala mingi ebele ya bato balandaki Yesu, mbala mosusu bazalaki koluka komona "nini ezali na kati mpo na ngai?" to kaka mposa ya koyeba to na mposa ya bokonzi ya politiki soki Yesu asengelaki kozala mokonzi na bango awa na mabele. Basusu bakokaki kondima ete Akoki kozala Masiya. Batatoli yango bakoki kokabolama na bituluku misato:

Bato oyo bazwaki Likamwabatondisamaki na esengo mpe na esengo mpe bapesaki Nzambe nkembo mingi. Likambo moko oyo ekeseni na mosusu ezalaki bongo kopetolama ya bato zomi ya maba oyo libwa kati na bango bazongaki te mpo na kopesa Nzambe nkembo.

Batatoli bamonaki kaka te likamwisi yango; bayebaki bandelo ya moto na komonaka ete bobele na nzela ya nguya ya Nzambe nde makamwisi motindo wana ekokaki kosalema. Mingi bakumisaki Nzambe mpe bakumisaki Ye – kasi Bafalisai te.

BaBakomeli mpe Bafalisai bazalaki na bozwi, nguya, lokumu, mpe masanzoli ya bato. Bandimaki ete Yesu akobebisa ekolo na bango, esika na bango, mpe nguya na bango soki moto mpamba akobaki kondima ete Ye azalaki Masiya. Na yango, baboyaki kondima ete awutaki likoló to ete makamwisi moko oyo asalaki eutaki epai ya Nzambe. Balobaki ete ezali na nguya ya Zabolo.

Balingaki koboma Ye kasi bazalaki kobanga bato oyo bandimaki ete awutaki na Nzambe.

Makomi mamonisi basusu batelemeli Klisto na ntango ya mosala na Ye na mabele mpe nsima batemelaki Eklezia na Ye nsima ya lisekwa mpe bomati na Ye.

Bafalisai, Banganga-nzambe Bakonzi, Bankulutu, Bakomeli mpe Likita bamemaki epai na Ye moto moko, baba mpe azalaki na bademo. Mpe ntango babenganaki demo yango, baba alobaki. Mpe ebele ya bato bakamwaki, balobi: 'Emonanaki boye na Yisraele ata mokolo moko te!' Kasi Bafalisai balobaki ete: 'Abengana bademo na nzela ya mokonzi ya bademo.' tala, ezalaki moto moko oyo azalaki na loboko moko ekauki. Mpe batunaki Ye, balobi ete: 'Ezali na nzela ya kobikisa na mokolo ya Sabata?' ete bakoka kofunda Ye. Na nsima alobaki na bango ete: 'Moto nini kati na bino azali na mpate moko, mpe soki ekwei na libulu na mokolo ya Sabata, akosimba yango te mpe akotombola yango te? Na bongo, moto azali na motuya mingi koleka mpate?'

Yango wana, ezali na nzela ya kosala malamuni na Sabata.' Na nsima, alobaki na moto yango ete: 'Sembolá loboko na yo.' Mpe asembolaki yango, mpe ezongisamaki mobimba lokola mosusu. Bongo Bafalisai babimaki mpe basalaki mwango mpo na kobundisa Ye, ndenge nini bakoki koboma Ye. ... Sikawa ntango banganga-nzambe bakonzi mpe Bafalisai bayokaki masese na Ye, bamonaki ete Ye azalaki koloba mpo na bango. Kasi ntango balukaki kotia maboko likolo na Ye, babangaki ebele, mpo bazwaki Ye lokola mosakoli."

"Bongo Yesu alobaki na ebele ya bato mpe na bayekoli na Ye, kolobaka ete: 'Bakomeli mpe Bafalisai bafandi na kiti ya Moize.' Yango wana, nyonso oyo bakoyebisa bino bótosa, bótosa mpe bósala, kasi bósala engebene na misala na bango te, mpo balobaka, mpe bosalaka te' ... 'Kasi mawa na bino, bakomeli mpe Bafalisai, bakosi! Mpo bokangaki bokonzi ya lola mpo na kobundisa bato; ... Bongo banganga-nzambe bakonzi, bakomeli, mpe bankulutu ya bato basanganaki na ndako ya nganga-nzambe monene, oyo abengamaki Kaifa, mpe basalaki mwango mpo na kokanga Yesu na bokosi mpe koboma Ye."

"Mpe baoyo basimbaki Yesu bamemaki ye epai ya Kaifa nganga-nzambe monene, epai bakomeli mpe mikóló bayanganaki. Nzokande Petelo alandaki ye mosika kino na lopango ya nganga-nzambe monene. Mpe akotaki mpe afandaki elongo na basaleli mpo na komona nsuka. Nzokande banganga-nzambe bakonzi, bankulutu, mpe likita mobimba balukaki litatoli ya lokuta mpo na Yesu mpo na koboma ye, kasi bamonaki ata moko te."

"Boye ndenge bokoki koyeba Molimo ya Nzambe: Elimo nyonso oyo endimi ete Yesu Klisto auti na nzoto euti na Nzambe."

Ntango ya mbeka oyo esengeli mpo na bolimbisi soki masumu ekómi pene. Pasi ya nzoto ya Klisto ebandaki na Getesemane. Na makambo mingi ya mpasi wana ya ebandeli, oyo ezali kobenda likebi mingi na nzoto ezali motoki oyo etondi na makila. Ezali likambo ya kosepelisa ete Luka, monganga, azali kaka ye moko oyo alobeli likambo yango. Alobi: "Mpe lokola azalaki na Mpasi, Abondelaki ntango molai koleka. Mpe motoki na Ye ekomaki lokola matangá ya makila, ezalaki kosopana na mabele."

Ntango Yesu azalaki naino koloba, Yudasi ayaki, moko kati na bato zomi na mibale, mpe ebele ya bato oyo bazalaki na mipanga mpe na banzete, oyo bautaki na banganga-nzambe bakonzi mpe bankulutu ya bato. Nzokande, moteki apesaki bango elembo, ete: "Moto oyo nakopesa ye beze ezali moto; bokanga ye." Mpe ayaki epai ya Yesu mbala moko mpe alobaki ete: "Mbote, Rabi!" Mpe apesaki ye beze. Yesu alobaki na ye: "Moninga, sala oyo oyei kosala." Na nsima, bamataki mpe batyaki Yesu maboko mpe bakangaki ye. Na nsima, bato oyo bakangaki Yesu bamemaki ye epai ya Kaifa nganga-nzambe monene, epai bakomeli mpe mikóló bayanganaki.

"Yesu alobaki na banganga-nzambe bakonzi, bakengeli ya tempelo mpe mikóló, oyo bayaki mpo na ye ete: 'Nazali kokamba botomboki, ete boyei na mipanga mpe na mbeli? Mikolo nyonso nazalaki elongo na bino na lopango ya tempelo, mpe bozalaki kotyela ngai loboko te. Kasi oyo ezali ngonga na bino oyo molili ekoyangela.' Bongo bakangaki ye, bamemaki ye mpe bamemaki ye na ndako ya nganga-nzambe monene."

Nsima ya kokangama na katikati ya butu, bamemaki Yesu liboso ya Sanedrina mpe Kaifa, Nganga Monene. Ezali awa nde mpasi ya liboso ya nzoto esalemaki. Soda moko abetaki Yesu na elongi mpo afandaki nyεε ntango Kaifa atunaki ye mituna. Bakengeli ya ndako ya mokonzi bakangaki Ye miso mpe na kotyola bazalaki kotyola Ye mpo na koyeba bango ntango mokomoko na bango azalaki koleka, kobwakela Ye nsoi mpe kobeta Ye na elongi.

"Na nsima, Pilato azongaki na kati ya ndako ya mokonzi, abengaki Yesu mpe atunaki ye ete: 'Ozali mokonzi ya Bayuda?' Yesu atunaki ye boye: 'Yango ezali likanisi na yo moko, to bato mosusu basololaki na yo mpo na ngai?' 'Nazali Moyuda?' Pilato ayanolaki ete: 'Ezali bato na yo mpe banganga-nzambe bakonzi na yo nde bapesaki yo epai na ngai. Yesu alobaki ete, 'Bokonzi na ngai ezali ya mokili oyo te, basaleli na ngai balingaki kobunda mpo Bayuda bakanga ngai te. 'Bongo ozali mokonzi!' alobaki bongo, Yesu ayanolaki ete: 'Olobi ete nazali mokonzi, mpe mpo na yango, nayaki na mokili mpo na kotatola solo.'"

Na ntongo ya yambo, abetami mpe azoki, azangi mai na nzoto, mpe alēmbi mpo na butu oyo azangi mpóngi, bamemi Yesu na ngambo mosusu ya Prétorium ya Forteresse Antonia, kiti ya guvernema ya Procureur ya Yudea, Ponse Pilate. Ya solo, oyebi malamū likambo oyo Pilato asalaki ntango alukaki kopesa Erode Antipasi, Mokonzi-mwasi ya Yudea, mokumba. Emonani ete Yesu anyokwamaki ata moke te na nzoto na maboko ya Erode mpe bazongisaki ye epai ya

Pilato. Ezwami uta na - Monganga moko atatoli na ntina ya bobakami na ekulusu, Dr. C. Truman Davis.

Ezalaki mpo na kolela ya bato ya mobulu nde Pilato apesaki mitindo ete bábimisa Bar-Abbasi mpe akweisaki Yesu ete bábeta ye fimbo mpe bábaka ye na ekulusu.

“Basoda bamemaki Yesu mosika na ndako ya mokonzi (elingi koloba na Prétorium) mpe bayanganisaki etuluku mobimba ya basoda, balati ye elamba ya motane-bulé, na nsima babalusaki motole ya nzube mpe balatisaki ye yango, mpe babandaki kobelega ye ete: ‘Mbote, mokonzi ya Bayuda!’ Mbala mpe mbala na mbala, babetaki ye na lingenda na motó mpe babwakelaki ye nsoi. Lokola bakweaki na mabɔlɔngɔ, bapesaki ye lokumu. Mpe ntango batyolaki ye, balongolaki elamba ya motane-bulé mpe balatisaki ye bilamba na ye moko.”

Boyokani mingi te ezali kati na bakonzi mpo na fimbo oyo ezangi momeseno lokola ebandeli ya kobaka bango na ekulusu. Bakomi mingi ya Loma oyo bautaki na eleko wana basangisaka makambo yango mibale te. Bato mingi ya mayele bakanisaka ete na ebandeli, Pilato apesaki mitindo ete bábeta Yesu fimbo lokola etumbu na ye mobimba mpe etumbu ya liwa na kobaka ye na ekulusu eyaki bobele na koyanola na kotyola oyo bato ya mobulu bazalaki koloba ete Procureur azalaki kobatela Kaisala malamau te liboso ya moto wana oyo amimonisaki lokola moto oyo balobaka ete azali Mokonzi ya Bayuda.

Bobongisi mpo na fimbo esalemaki ntango Mokangami alongolamaki bilamba na Ye mpe maboko na Ye ekangamaki na likonzi moko likolo ya motó na Ye. Ezali na ntembe ete Baloma balingaki komeka ata moke te kolanda mobeko ya Bayuda na likambo yango, kasi Bayuda bazalaki na mobeko moko ya kala oyo epekisaki kobetama fimbo koleka ntuku minei.

Légionnaire ya Loma azali kokende liboso na drapeau na loboko na ye. Oyo ezali fimbo mokuse oyo ezali na bansinga mingi ya kilo, ya mposo ya nyama oyo ezali na mwa bale mibale ya mikemike ya plomb oyo ekangami pene na bansuka ya mokomoko. Fimbo ya kilo ekitisami na makasi nyonso mbala na mbala na mapeka, mokɔngɔ mpe makolo ya Yesu. Na ebandeli, bansinga yango ezalaki kokata kaka lopuso. Na nsima, ntango babeti yango ezali kokoba, bakataka na mozindo na kati ya misisa oyo ezali na nse ya lopuso, mpe ebimisaka liboso makila oyo ezali kobima na misisa ya lopuso mpe ya misisa ya lopuso, mpe na nsuka ebimisaka makila oyo ebimaka na misisa oyo ezali na misisa oyo ezali na nse na yango.

Ba boule ya mike ya plomb ebimisaka liboso ba bruits minene, ya mozindo oyo ebukamaka na ba coups oyo elandi. Na nsuka, lopuso ya mokɔngɔ ekangami na ba ruban milai mpe esika mobimba ezali ebele ya misisa oyo epasuka mpe oyo ezali kobima makila oyo ekoki koyeba te. Ntango mokonzi ya basoda oyo azali kokamba azwi ekateli ete mokangami akómi pene na liwa, nsukansuka batiki kobetama.

Na nsima, bafungolaki Yesu oyo azali kolemba nzoto ndambo mpe batiki ye akwea na pavema ya mabanga, atondi na makila na Ye moko. Basoda ya Loma bamonaka liseki monene epai ya Moyuda wana ya etúká oyo alobi ete azali mokonzi. Babwakaka elamba na mapeka na Ye mpe batiaka nzete na loboko na Ye mpo na lingenda ya bokonzi. Bazali naino na mposa ya motole mpo ete travesty na bango ezala mobimba. Bitape oyo ekoki kotengatenga oyo ezipami na banzube milai (esalelamaka mingi na maboke mpo na nkoni) ekangami na lolenge ya motole mpe yango efinamaka na lopo na Ye ya motó. Na likambo oyo mpe, makila ebimaka mingi, lopo na Ye ya motó ezali moko ya bisika oyo misisa ya nzoto ezalaka mingi.

Nsima ya kotyola Ye mpe kobeta Ye na elongi, basoda bazwi lingenda yango na loboko na Ye mpe babeti Ye na motó, mpe batindika banzube yango na mozindo na lopo na Ye ya motó. Na nsuka, balembi lisano na bango ya sadiste mpe elamba epasolami na mokongo na Ye. Lokola esi ekangamaki na ba clots ya makila mpe sérum na ba mpota, kolongolama na yango epesaka mpasi makasi kaka lokola na kolongola na bozangi bokebi bandage ya lipaso, mpe penepene lokola nde bazali lisusu kobeta Ye fimbo, bampota ebandi lisusu kobima makila. Patibulum ya kilo ya ekulusu ekangami na mapeka na Ye, mpe mobembo ya Klisto oyo akweisami, miyibi mibale, mpe likambo ya kobomama ya basoda ya Loma oyo bakambami na mokonzi ya basoda ebandi mobembo na yango ya malembe na nzela ya Via Dolorosa. Atako milende na Ye mpo na kotambola semba, kilo ya mabaya ya kilo, elongo na nsomo oyo euti na kobungisa makila mingi, eleki mingi. Abeti libaku mpe akwei. Mabaya ya mabe ya makonzi yango ekotaka na lopo oyo epasuka mpe misisa ya mapeka. Amekaka komata, kasi misisa ya bato epusami koleka ndenge oyo ekoki koyika mpiko.

Mokonzi ya basoda, oyo azali komitungisa mpo na kokende liboso na kobaka bango na ekulusu, aponi motali moko ya makasi ya Afrika ya Nordi, Simona ya Sirène, mpo na komema ekulusu. Yesu alandi, azali naino kobimisa makila mpe kosukola motoki ya malili mpe ya kopola ya nsomo tii nsukansuka mobembo ya metre 650 longwa na esika makasi Antonia tii na Golgotha ekosila.

Bapesi Yesu vinyo oyo esangisami na mire, oyo esangisaka nkisi ya petee mpo na kosilisa mpasi. Aboyi komela masanga. Simon apesameli mitindo ya kotia patibulum na mabele mpe Yesu abwakami noki sima na mapeka na Ye na nzete. Légionnaire ayokaka mpo na dépression na liboso ya loketo. Azali kokotisa nsuki ya kilo, ya karé, ya ebende oyo esalemi na loketo mpe na mozindo ya nzete. Noki, akei na ngambo mosusu mpe azongeli likambo yango na bokebi ete abenda maboko makasi mingi te, kasi mpo na kopesa nzela na mwa kogumbama mpe koningana. Na sima batombola patibulum na esika na yango na likolo ya ba stipes mpe ba couler titulus oyo etangami "Yesu ya Nazarete, Mokonzi ya Bayuda" na esika na yango.

Makolo ya mwasi efinami sikawa nsima na makolo ya mobali, mpe lokola makolo nyonso mibale etandami, misapi ya makolo na nse, nsuki moko ekotisami na kati ya arche ya mokomoko na yango, mpe etikaka mabolonge egumbami mwa moke. Moto oyo azwaki mpasi

azali sikawa na ekulusu. Lokola Ye azali kokita malembe malembe na kilo mingi na nsuki na loketo mpasi ya mpasi ezobeta na misapi mpe likolo ya maboko mpo na kopanzana na bɔɔngó -- nsuki na loketo ezali kotya pression na misisa ya katikati. Lokola Amipusaki likolo mpo na kokima mpasi oyo ya kotandama, Atie kilo na Ye mobimba na nsuki na nzela ya makolo na Ye. Na likambo oyo mpe, ezali na mpasi ya kozikisa ya nsuki oyo ezali kopasola misisa oyo ezali kati na mikuwa ya makolo.

“Bakómaki na esika moko oyo babengi Golgota (elingi koloba Esika ya Mokuwa ya Mokuwa). Kuna bapesaki Yesu vinyo mpo na komela, esangani na bibende; kasi nsima ya komeka yango, aboyaki komela yango. Ntango babakaki ye na ekulusu, bakabolaki bilamba na ye na kobwaka mbese MOKONZI YA BAYuda.”

“Ezalaki ngonga ya 9:00 ya ntongo ntango babakaki ye na ekulusu. Liyebisi oyo ekomamaki mpo na efundeli oyo bafundaki ye ekomamaki boye: MOKONZI YA Bayuda.”

“Na midi molili ekotaki na mokili mobimba tii na mpokwa ya misato, ntango Yesu agangaki na mongongo makasi ete: “Nzambe na ngai, Nzambe na ngai, mpo na nini osundoli ngai?”

Na esika oyo, wana maboko ezali kolemba, mbonge minene ya kolemba nzoto ezali kobalusama likoló ya misisa, mpe ezali kokanga yango na mpasi makasi, oyo elembaka te, oyo ezali kobetabeta. Na ba cramps oyo eyaka incapacité ya komipusaka likolo. Lokola ekangami na maboko na ye, misisa ya ntolo ekómi paralize mpe misisa oyo ezali na kati ya libumu ezali kokoka te kosala. Mopepe ekoki kobendama na mimpululu, kasi ekoki kobimisama te. Yesu abundi mpo na komitombola mpo na kozwa ata mpema moko ya mokuse. Na nsuka, gaz carbonique ekómaka mingi na mimpululu mpe na makila mpe ba cramps ekitisaka ndambo. Na ndenge ya spasmode, azali na makoki ya komipusa likolo mpo na kobimisa mpema mpe komema oxygène oyo epesaka bomoi. Na ntembe te, ezalaki na bileko wana nde Abimisaki bafraze nsambo ya mikuse oyo ekomamaki.

Ya liboso, "Tata, limbisa bango mpo bayebi te nini basalaka."

Ya mibale, na moyibi oyo abongoli motema, "Lelo okozala elongo na ngai na Paradis."

Ya misato, kotalaka na nse na elenge John oyo azalaki na nsomo, oyo azalaki na mawa, alobaki, "Talá mama na yo." Na nsima, kotalaka mama na Ye Maria, "Mwasi tala mwana na yo."

Kolela ya minei "Nzambe na ngai, Nzambe na ngai, mpo na nini osundoli ngai?"

Bangonga ya mpasi oyo ezangi ndelo, ba cycles ya kobalusa, ba cramps oyo epasukaka na matonga, asphyxiation partielle intermittente, mpasi ya kozika esika ba tissus epasolami na mokongo na Ye oyo epasuka. Atambolaka likolo mpe na nse na mabaya ya mabe koyika mpiko na bangonga ya mpasi oyo ezangi ndelo, ba cycles ya kobalusama, ba cramps ya kopasola matonga, mpe intermittente partial asp. Na nsima, mpasi mosusu ebandi mpasi moko ya nsomo

oyo ezali konyata na mozindo ya ntolo wana péricarde etondi mokemoke na sérum mpe ebandi kofinafina motema.

Moto amikundoli lisusu Nzembo ya 22, verse ya 14: “Nasopami lokola mai, mpe mikuwa na ngai nyonso ebimi na matonga; motema na ngai ezali lokola cire; enyangwaki na katikati ya misopo na ngai.”

Ezali sikawa pene na kosila. Kobungisa mai ya misisa ekómi na nivo ya mpasi mpenza; motema oyo ekangami ezali kobunda mpo na kokotisa makila ya kilo, ya minene mpe ya malembe na kati ya misisa; mimpululu oyo ezali konyokwama ezali kosala milende makasi mpo na kopema na mwa mopepe. Ba tissus oyo ezangi mai mingi etindaka mpela na yango ya ba stimuli na cerveau. Yesu azali kopema na kolela na Ye ya mitano, "Nazali na mposa ya mai."

Moto amikundoli verse mosusu oyo euti na Nzembo ya 22 ya esakweli: “Bokasi na ngai ekauki lokola nzungu, mpe lolemo na ngai ekangami na mbanga na ngai, mpe omemi ngai na mputulu ya liwa.”

Éponge oyo batyá na posca, vinyo ya ntalo moke, ya acide oyo ezali masanga ya ntina mingi ya ba légionaires ya Loma, etombolami na mbebu na Ye. Azwaka ata moko te ya mai yango. Nzoto ya Yesu ezali sikawa na kolekisa ndelo, mpe Akoki koyoka malili ya liwa oyo ezali kopumbwapumbwa na kati ya misisa na Ye. Bososoli oyo ebimisi maloba na Ye ya motoba "Esili."

Misio na ye ya bomikabi esili sikawa. Na nsuka, Aponi kokufa. Na bomati moko ya nsuka ya makasi, afini lisusu makolo na Ye oyo epasuka na nsuki, asemboli makolo na Ye, apemi mozindo, mpe abimisi kolela na Ye ya nsambo mpe ya nsuka, "Tata! Na maboko na yo, napesi molimo na ngai."

Oyo etikali oyebi. Mpo Sabata ezala mbindo te, Bayuda basengaki ete bátinda mibali oyo bakatelaki etumbu mpe bálongola bango na bikulusu. Lolenge oyo bato mingi bazalaki kosalela mpo na kosukisa kobaka na ekulusu ezalaki na nzela ya crurifracture, kobuka mikuwa ya makolo. Yango epekisaki moto oyo abetamaki amipusa likoló; na yango, tension ekokaki kosila te na misisa ya ntolo mpe kokangama nokinoki esalemaki. Makolo ya miyibi yango mibale ebukanaki, kasi ntango basoda bayaki epai ya Yesu, bamonaki ete likambo yango ezalaki na ntina te.

Emonani ete mpo na koyeba mbala mibale ete liwa ekokufa, mosali ya basoda atambwisaki lance na ye na esika ya mitano oyo ezalaki kati na mikuwa ya mokongo, na likoló na nzela ya péricarde mpe akotaki na motema. Verse ya 34 ya mokapo ya 19 ya Nsango Malamu engebene santu Yoane eyebisi ete: “Mpe mbala moko makila mpe mai ebimaki.” Elingi koloba, ezalaki na kokima ya mayi ya mayi na saki oyo ezingaki motema, kopesaka bilembeteli ya sima ya liwa ete Nkolo na biso akufaki te liwa ya ekulusu oyo amesanaki na nzela ya étouffement, kasi ya

insuffisance cardiaque (motema oyo ebukani) mpo na choc mpe constriction ya motema na mayi na péricarde.

Na yango, tozwi mwa elili na biso bakisa mpe bilembeteli ya monganga ya epitome wana ya mabe oyo moto amonisaki epai ya Moto mpe epai ya Nzambe. Ezalaki likambo ya nsomo mpe mingi koleka mpo na kotika biso na kozanga elikya mpe na mawa. Boniboni botondi tokoki kozala ete tozali na bolandi monene na ngolu ya Nzambe oyo ezangi nsuka epai ya moto. Nsuka - Kobetama mpe kobakama na ekulusu Ezwami na – “Monganga moko atatoli mpo na kobakama na ekulusu, Dr. C. Truman Davis, konnections.com/Kcundick/crucifix.html”

Davidi asakolaki yango boye “Nzambe na ngai, Nzambe na ngai, mpo na nini osundoli ngai? Mpo na nini ozali mosika mpenza na kobikisa ngai, mosika mpenza na maloba ya kolela na ngai? Kasi ngai nazali nselele mpe moto te, bato bazali kotyola ngai mpe bato bazali kotyola ngai. Baoyo nyonso bamonaka ngai bazali kotyola ngai, bazali kofinga, bazali koningisa mitó na bango: Atyeli Nkolo motema, Nkolo abikisa ye. Tika ete abikisa ye uta asepeleli Na kati na ye. Nazali kosopama lokola mai, mpe mikuwa na ngai nyonso esili na matonga. Motema na ngai ebaluki na cire; Esili konyangwa na kati na ngai. Bokasi na ngai ekauki lokola nzungu, mpe monoko na ngai ekangamaka na nsamba ya monoko na ngai; Otie ngai na poussière ya liwa. Bambwa bazingaki ngai; Bande moko ya bato mabe ezingaki ngai, batobolaki maboko na ngai mpe makolo na ngai. Nakoki kotanga nyonso . mikuwa na ngai batalaka ngai na miso mpe bakosepela na ngai bangomei na bomoi bakosalela ye mabota oyo ekoya, bakosakola boyengebene na ye epai ya bato oyo babotamá naino te mpo ete asali yango.”

“Ezalaki mokolo ya kobongisama, elingi koloba mokolo moko liboso ya Sabata. Bongo, lokola mpokwa ekómaki pene, Yozepe ya Arimatea, mosangani moko ya lokumu ya Likita, oyo ye moko azalaki kozala bokonzi ya Nzambe, akendaki na mpiko nyonso epai ya Pilato mpe asengaki nzoto ya Yesu. Pilato akamwaki ntango ayokaki ete asilaki kokufa. Kobenga mokonzi ya basoda, atunaki ye soki Yesu asilaki kokufa. Ntango ayekolaki epai ya Pilate mokonzi ya basoda ya basoda apesaki Yozepe ebembe yango, akitisaki ebembe yango, azingaki yango na lini, mpe atyaki yango na lilita oyo bakataki na libanga.

Yesu ya Nazarete, Masiya, asalaki mokano ya Tata na Ye na kopesaka nzoto na Ye ya mosuni lokola mbeka se moko oyo ekokaki kozipa masumu ya moto, bolimbisi. Libonza na ye ya masumu endimami na Nzambe lokola emonisami na lisekwa na Ye uta na liwa. Soki lisekwa na Ye ezalaki te, liwa ya Yesu elingaki kozala na ntina te, elingaki kokesana te na bato nyonso.

“Nsima ya Sabata, na ntangontango na mokolo ya liboso ya paco, Maria Magdalena mpe Maria mosusu bakendaki kotala lilita, koningana ya mabele ya makasi, mpamba te anzelu moko ya Nkolo akitaki uta na likoló mpe, kokende na lilita, abalusaki libanga yango nsima mpe afandaki

likoló na yango akómaki lokola bato oyo bakufá, Anzeli alobaki na basi: “Bóbanga te, mpo nayebi ete bozali koluka Yesu, oyo babakamaki na ekulusu. Azali awa te; asekwi, kaka ndenge alobaki.”

“Na mpokwa ya mokolo wana ya liboso ya pɔsɔ, ntango bayekoli bazalaki esika moko, na baporte oyo ekangamaki mpo na kobanga Bayuda, Yesu ayaki mpe atelemaki na kati na bango mpe alobaki ete: ‘Kimya ezala na bino!’ Nsima ya koloba boye, alakisaki bango maboko na ye mpe mopanzi na ye, Bayekoli basepelaki mingi ntango bamonaki lisusu Nkolo, Kimia ezala na bino. Mpe na yango, apemaki mpema likoló na bango mpe alobaki ete: ‘Bóyamba Molimo Mosantu.’”

“Nsima ya pɔsɔ moko, bayekoli na ye bazalaki lisusu na ndako, mpe Toma azalaki elongo na bango. Ata baporte ekangamaki, Yesu ayaki mpe atelemaki na kati na bango mpe alobaki ete: ‘Kimya ezala na bino! Na nsima, alobaki na Toma ete: ‘Tia mosapi na yo awa; Toma alobaki na ye ete: ‘Nkolo na ngai mpe Nzambe na ngai!’”

Na mbeka ya masumu mpe lisekwa, Yesu atie Boyokani ya Sika na moto na liwa na YE.

Nzambe azali kotia baye bazali na Boyokani oyo ya Sika oyo bamipesi na Klisto lokola Nzambe na nzoto ya moto, babongwanaka uta na bomoi ya masumu kino na boyengebene, mpe babondeli Nzambe alimbisa na kozindisama na makila ya Klisto. Bazali sikawa kati na Nzoto ya Klisto, “Eklezia na Ngai” oyo Ye atyaki na mbeka mpe lisekwa na Ye.

Yesu asilaki mosala na ye Akitaki uta na Lola mpo na kosala. Na nsima apesaki mwa malako na baye Ye aponaki mpo na kozala batatoli na Ye. Olobi te ete, ‘Sanza minei mosusu mpe na nsima mbuma ya mbuma’? Nalobi na yo, fongola miso pe tala bilanga! Basili kokola mpo na kobuka mbuma. Ata sikoyo mobuki mbuma azali kobenda lifuti na ye, ata sikoyo azali kobuka mbuma mpo na bomoi ya seko, mpo moloni mpe mobuki mbuma básepela elongo. Na yango, liloba ‘Moko alonaka mpe mosusu abukaka’ ezali solo. Natindaki yo obuka oyo osali te. Basusu basali mosala makasi, mpe bobuki matomba ya mosala na bango.” Kolona mpe kobuka mbuma ezali ndenge ya kokómisa bayekoli.

“Yesu ayebisaki bayekoli na Ye mwa moke liboso ete azonga epai ya Tata ete ‘Bokonzi nyonso na likoló mpe na mabele epesameli ngai(bokonzi) ya Tata mpe ya Mwana mpe ya Molimo Mosantu.” “Bokende na mokili mobimba mpe bosakola (sakola) nsango malamumu (lobiko ezali na nzela ya bomoi ya Klisto, liwa [mbeka ya bomikabi], liwa, bokundi mpe lisekwa) na bozalisi nyonso.” Moto nyonso oyo akondima mpe akobatisama akobika, kasi moto nyonso oyo akondima te akokweisama.”

Baoyo bandimi nsango ya Klisto ya bolimbisi mpe lobiko basengeli koteyama "kotosa makambo nyonso oyo napesi bino mitindo" (Matié 28:20). Na Misala 2:42 tozali kokuta "bamipesaki na mateya mpe na boyokani ya bantoma, na kobuka mampa mpe na mabondeli."

Komantere: "Kobuka Limpá" mbala mosusu elimboli kolya bilei na bango elongo. Kasi, ekokaki kozala "Elambo ya Nkolo" to nyonso mibale. Mateya ya bantoma ezalaki ya bonkoko ya bato te to ya makanisi ya bantoma te kasi Maloba oyo Klisto alobaki lokola Molimo Mosantu epesaki bango makoki ya komikundola.

Bantoma mpe bayekoli bazalaki kaka bango moko oyo bazalaki na mosala ya kosakola/koteya Nsango Malamu? TE.

"Na mokolo wana ya...kobwaka Stefano mabanga, minyoko monene ebandaki na Yelusaleme liboso ya baoyo bazalaki na kati ya Klisto oyo bayebanaki lokola Nzela, mpe bango nyonso longola se bantoma bapalanganaki na Yudea mpe na Samalia mobimba. Bato oyo babangaka Nzambe bakundaki Stefano mpe balelaki ye makasi. ... Baoyo bapalanganaki basakolaki Klisto bisika nyonso oyo bakendaki."

Ntoma Paulo alobaki, "Nayokaka nsóni te mpo na nsango malamú, mpamba te ezali nguya ya Nzambe mpo na lobiko ya moto nyonso oyo andimi, baoyo bamipesi na kondima na bango mpe basalelaka yango.

"Na buku na ngai ya kala, Théophile, nakomaki na ntina ya nyonso oyo Yesu abandaki kosala mpe koteya kino mokolo oyo amemamaki na likoló, nsima ya kopesa malako na nzela ya Molimo Mosantu epai ya bantoma oyo aponaki. Nsima ya mpasi na ye, amilakisaki epai ya bato yango mpe apesaki bilembeteli mingi ya kondimisa ete azalaki na bomoi. Abimelaki bango na boumeli ya mikolo ntuku minei mpe alobelaki bokonzi ya Mokolo moko, ntango azalaki kolya elongo na bango, apesaki bango etinda oyo: 'Bólongwa na Yerusaleme te, kasi bózela likabo oyo Tata na ngai alakaki, oyo boyoki ngai nazali koloba mpo na yango, mpamba te Yoane abatisaki na mai, kasi nsima ya mwa mikolo, bokobatisama na Molimo Mosantu.' Bongo, ntango bakutanaki esika moko, batunaki ye ete: 'Nkolo, ozali na ntango oyo mpo na kozongisa bokonzi epai ya Yisraele?' Alobaki na bango ete: 'Ezali mpo na bino te ete bóyeba bantango to badati oyo Tata atye na bokonzi na ye moko. Nsima ya koloba boye, bamemaki ye liboso ya miso na bango mpenza, mpe lipata moko ebombaki ye na miso na bango, ntango azalaki kokende, na mbalakaka mibali mibale oyo balati bilamba ya mpembe batelemaki pembeni na bango, 'Mibali ya Galilai,' balobaki ete, 'mpo na nini bozali kotelema awa kotalaka na likoló na likoló.'"

"Bótika mitema na bino etungisama te. Botia motema na Nzambe, botia motema mpe na ngai. Na ndako ya Tata na ngai ezali na bashambre ebele, soki ezalaki bongo te, nalingaki nayebisa

bino. Nazali kokende kuna mpo na kobongisa esika mpo na bino. Mpe soki nakei mpe kobongisa esika mpo na bino, nakozonga mpe nakomema bino mpo na kozala elongo na ngai mpo bino mpe bozala esika nazali. Boyebi nzela ya esika nazali kokende."

"Nazali kosakola na bino, bandeko, ete mosuni mpe makila ekoki te kozwa libula ya bokonzi ya Nzambe, mpe oyo ebebaka te kozwa libula ya oyo ebebaka te. Bóyoka, nazali koyebisa bino libombami moko: Biso banso tokolala te, kasi biso banso tokobongwana—na mbala moko, na kongenga ya liso, na kelelo ya nsuka. Mpo ete kelelo ekobeta, bakufi bakosekwa oyo bazangi kobeba, mpe tokozala ebongwani mpo ete oyo ebebaka esengeli kolata eloko oyo ebebaka te, mpe oyo ekufaka elatisami na oyo ekufaka te, mpe oyo ekufaka elatisami oyo ekufaka te, bongo liloba oyo ekomami ekosalema: 'Liwa esili komela.'"

"Bandeko, tolingi te bozala na boyebi te na ntina ya baoyo balali pongi, to boyoka mawa lokola bato mosusu, oyo bazali na elikia te. Tondimi ete Yesu akufaki mpe asekwi mpe bongo tondimi ete Nzambe akomema elongo na Yesu baye balali na kati na ye. Engebene na liloba ya Nkolo ye moko, tozali koyebisa bino ete biso baoyo tozali naino na bomoi, oyo totikali tii na koya ya Nkolo, na ntembe te tokokende liboso te baoyo bazali na yango balali pongi.

Sikawa, bandeko, na ntina ya bantango mpe mikolo oyo tosengeli kokomela bino te, mpo boyebi malamumu mpenza ete mokolo ya Nkolo ekoya lokola moyibi na butu. Likoló ekolimwa na konguluma; biloko yango ekobebisama na mótó, mpe mabele mpe biloko nyonso oyo ezali na kati ekobima polele. Lokola biloko nyonso ekobebisama ndenge wana, osengeli kozala bato ya ndenge nini? Esengeli ozala na bomoi ya bule mpe ya bonzambe ntango ozali kozela mokolo ya Nzambe mpe koya na yango nokinoki. Mokolo yango ekobebisa likoló na mótó, mpe biloko ya mokili ekonyangwa na molunge. Kasi na boyokani na elaka na ye, tozali kozela likoló ya sika mpe mabele ya sika, ndako ya boyengebene." "Mwana na Moto ayaki koluka mpe kobikisa oyo ebungaki. Mpealingi te ete moto moko akufa, kasi ete bato nyonso bákóma na boyamboli.

Klisto abondeli "Bóya epai na ngai, bino banso bolembi mpe bozindi, mpe nakopesa bino bopemi. Bokamata ekanganeli na ngai likolo na bino mpe boyekola epai na ngai, mpo nazali na boboto mpe na komikitisa na motema, mpe bokozwa bopemi mpo na milimo na bino. Mpo ekanganeli na ngai ezali pete mpe bozito na ngai ezali pete."

Ezalaki na mokolo ya Pantekote nde Petelo, atondi na Molimo Mosantu, alobaki na bango ete: 'Bakonzi mpe mikóló ya bato! Soki tozali kobenga biso lelo mpo na mosala moko ya boboto oyo balakisaki ebɔsɔnɔ mpe batuni biso ndenge nini abikisamaki, boye yeba likambo oyo, yo mpe bato nyonso ya Yisalaele: Ezali na nkombo ya Yesu Klisto ya Nazarete, oyo bobakaki ye na ekulusu kasi oyo Nzambe asekwisaki ye uta na bakufi, nde moto oyo ateleme liboso na bino abikisami. Azali "'libanga oyo bino batongi boboyaki, oyo ekomi libanga ya nsuka.' Lobiko

ezwami na moto mosusu te, mpamba te ezali na nkombo mosusu te na nse ya lola epesami na bato oyo na yango tosengeli kobikisama.”

Paulo alobaki “Nayoki nsɔni te mpo na nsango malamumu, mpo ezali nguya ya Nzambe mpo na lobiko ya moto nyonso oyo azali kondima: liboso mpo na Moyuda, na nsima mpo na bapakanu. Mpo na nsango malamumu, boyengebene oyo euti na Nzambe emonisami.”“Mpo ezali na motema na yo nde ondimi mpe olongi, mpe ezali na monoko na yo nde ozali koyambola mpe kobikisama. Mpo ete bokeseni ezali te kati na Moyuda mpe Mopaganu — Nkolo moko azali Nkolo na banso mpe apambolaka mingi baoyo bazali kobebelela ye, mpo ete, “Moto nyonso oyo akobebelela nkombo ya Nkolo akobika.”

“Bongo, soki okanisi ete ozali kotelema ngwi, kebá ete okwea te! Momekano moko te ekangaki yo longola kaka oyo ezali na bato. Mpe Nzambe azali sembo, akotika te ete omekama koleka oyo okoki kokanga motema. Kasi ntango ozali komekama, akopesa yo mpe nzela ya kobima mpo ete otelema na nse na yango.”

“Bótíkala kati na ngai, mpe nakotíkala kati na bino. Etape moko te ekoki kobota mbuma yango moko, esengeli kotíkala na nzete ya vinyo. Bokoki mpe kobota mbuma te soki botíkali kati na ngai te. “Ngai nazali nzete ya vinyo; bozali bitape. Soki moto atíkali kati na ngai mpe ngai na kati na ye, akobota mbuma mingi; longola ngai okoki kosala eloko te. Soki moto atíkali kati na ngai te, azali lokola etape oyo ebwakami mpe ekauki; bazwaka bitape ya ndenge wana, babwakaka yango na mɔtɔ mpe batumbaka yango.

Baoyo batikali kati na Klisto balataka nkombo yango Moklisto mpo ete Klisto azali Nkolo na bango, Moteyi, Motambwisi, Mobikisi, Mosikoli, Ndakisa, Nganga Monene, Elikya, Mbeka mpo na masumu, mpe mingi, mingi koleka. Moboko ya makasi lokola libanga mpo na kondima na biso ezali bosolo ya koyambola ya Petelo. Yesu azali mpenza mpe Biblia ezali solo. Nyonso oyo esengeli koyeba na ntina na Yesu ezali na Biblia. Lisolo nyonso ya bato ebalukaka zingazinga na Ye. Yesu azali moto ya ntina mingi na drame ya bato. Ezali likambo ya kokamwa te ete lisolo ya mokili ekabolami na biteni mibale ya ntango: liboso ya Klisto (L.T.B.) mpe nsima ya Klisto (T.B.). Atako Biblia emonisi Yesu, ezali na bilembeteli mingi oyo bizali na libándá ya Biblia oyo bindimisi ete Yesu azali moto ya lisolo ya bato, kaka ndenge Biblia emonisi ye. Mikanda wana ya libándá esalaka elongo na makambo oyo Biblia elobeli mpo na ye.

Yesu alobaki bongo. *“Tata oyo atindaki ngai atatoli mpo na ngai. Boyokaki mongongo na ye te mpe bomoni lolenge na ye te, mpe liloba na ye efandi kati na bino te, mpo bondimi oyo atindaki te. Bozali koyekola Makomami na molende mpo bokanisaka ete na nzela na yango bozali na bomoi ya seko. Makomami oyo ezali kotatola mpo na ngai.”*

Ntoma Petelo ayambolaki. *“Yo ozali Klisto, Mwana ya Nzambe na bomoi.”* (Matai 16:16)

Ntoma Yoane akomaki. “Na ebandeli Liloba ezalaki, mpe Liloba azalaki elongo na Nzambe, mpe Liloba azalaki Nzambe. Azalaki elongo na Nzambe na ebandeli. Na nzela na ye biloko nyonso bizalisamaki, kozanga ye eloko moko te esalemaki. Bomozi ezalaki na kati na ye, mpe bomoi yango ezalaki pole ya bato. Pole engengaka na molili, kasi molili esosolaki yango te. Moto moko ayaki oyo atindamaki uta na Nzambe, nkombo na ye ezalaki Yoane. Ayaki lokola motatoli mpo na kotatola mpo na yango pole, mpo ete na nzela na ye bato banso bakoka kondima bana ya Nzambe - bana oyo babotami na libota ya bozalisi te, to na mokano ya moto to na mokano ya mobali, kasi babotami na Nzambe.” (Yoane 1:1-13)

“Liloba akómaki mosuni mpe afandi na kati na biso. Tomoni nkembo na ye, nkembo ya Moko mpe Se moko, oyo awutaki epai ya Tata, atondi na ngolu mpe na bosolo.” (Yoane 1:14) .

Yoane Mobatisiagangaki, kolobaka ete: ‘Oyo nde nalobaki mpo na ye ete, Ye oyo akoya nsima na ngai aleki ngai mpo azalaki liboso na ngai.’ Uta na botondi ya ngolu na ye biso banso tozwi lipamboli moko nsima na mosusu. Mpo Mibeko mipesamaki na nzela ya Moize; ngolu mpe bosolo eyaki na nzela ya Yesu Klisto. Moto moko te amoná Nzambe, kasi Nzambe Moko mpe Se moko, oyo azali na ngámbo ya Tata, amonisi ye.” (Yoane 1:15-18)

“Yesu atalaki epai ya likoló mpe abondelaki Tata, tango ekoki. Pesá Mwana na yo nkembo, mpo Mwana na yo akumisa yo. Mpo opesaki Ye bokonzi likolo ya bato nyonso mpo ete apesa bomoi ya seko na baoyo nyonso opesi ye. Bomoi ya seko oyo ezali: mpo báyeba yo, Nzambe se moko ya solo, mpe Yesu Klisto, oyo otindaki. Namemeli yo nkembo na mabele na kosilisa mosala oyo opesaki ngai nasala. Mpe sikawa, Tata, kumisa ngai na miso na yo na nkembo oyo nazalaki na yango elongo na yo liboso ete mokili ebanda.” (Yoane 17:1-5)

“Na nsima, Pilato azongaki na kati ya ndako ya mokonzi, abengaki Yesu, mpe atunaki ye ete: ‘Ozali mokonzi ya Bayuda?’ Yesu atunaki ye boye: ‘Yango ezali likanisi na yo moko, to bato mosusu basololaki na yo mpo na ngai?’ “Nazali Moyuda?’ Pilato ayanolaki. ‘Ezalaki bato na yo mpe banganga-nzambe minene na yo nde bapesaki yo epai na ngai. Ezali nini osali?’ Yesu alobaki ete, ‘Bokonzi na ngai ezali ya mokili oyo te. Soki ezalaki bongo, basaleli na ngai balingaki kobunda mpo Bayuda bákanga ngai te. Kasi sikoyo bokonzi na ngai euti na esika mosusu.’ ‘Bongo ozali mokonzi!’ alobaki Pilate. Yesu ayanolaki ete, ‘Olobi solo ete nazali mokonzi. Kutu, mpo na ntina oyo nabotamaki, mpe mpo na yango nayaki na mokili, mpo na kotatola solo. Moto nyonso oyo azali na ngámbo ya solo ayokaka ngai.’ ‘Solo ezali nini?’ Pilato atunaki.” (Yoane 18:33-38)

Bayuda basengaki na makasi. “Tozali na mobeko, mpe na kolanda mobeko yango, asengeli kokufa, mpamba te alobaki ete azali Mwana ya Nzambe. Ntango Pilato ayokaki yango, abangaki lisusu mingi, mpe azongaki na kati ya ndako ya mokonzi: ‘Owuti wapi?’ atunaki Yesu, kasi Yesu apesaki ye eyano te: ‘Oboyi koloba na ngai?’ Pilato alobaki ete: ‘Oyebi te ete nazali na nguya ya kosikola yo to ya kobaka yo na ekulusu?’ Yesu ayanolaki ete: ‘Olingaki kozala na nguya moko te likoló na ngai soki bapesaki yo longwa na likoló te.’ (Yoane 19:7-11)

Mokube alobaki na Phillip

Mokube alobaki ete: "Nandimi ete Yesu Klisto azali Mwana ya Nzambe." (Misala 8:38)

"Nyonso oyo esalemaki ete moto nyonso oyo ayambaki ye, baoyo bandimaki nkombo na ye, apesaki lotomo ya kokóma bana ya Nzambe - bana oyo babotami na libota ya bomoto te, to mpe na ekateli ya moto to na mokano ya mobali, kasi babotami na Nzambe."(Yoane 1:12-13)

Thallus, oyo babengi Thallus

Matai alobi "Babakaki ye na ekulusu mpe bafandaki, babatelaki ye kuna ... uta ngonga ya motoba kino ngonga ya libwa molili eyaki likolo na mokili mobimba." Malako alobaki yango boye "Na ngonga ya motoba molili ekotaki na mokili mobimba tii na ngonga ya libwa." (Malako 15:33)

Thallus, moto moko ya mayele na makambo ya kala oyo abotamaki na Mosamalia, oyo afandaki mpe asalaki na Loma soki na mobu 52 T.B., atángaki maloba ya Julius Africanus, moklisto moko ya chronographie na nsuka ya ekeke ya mibale. "Thallus, na buku ya misato ya masolo na ye, alimboli mosika molili oyo lokola éclipse ya moi." Africanus alobaki ete aboyaki lapolo yango mpe alobaki ete éclipse ya moi ekoki kosalema te na ntango ya sanza mobimba, ndenge ezalaki ntango Yesu akufaki na ntango ya Elekeli. Nguya ya kolobela Thallus ezali ete makambo ya liwa ya Yesu eyebanaki mpe elobelamaki na Ville Impériale banda na katikati ya ekeke ya liboso. Likambo ya kobaka Yesu na ekulusu esengeli koyebana malamumpenza na ntango wana, kino na meko oyo bato oyo bandimaki te lokola Thallus bakanisaki ete esengeli kolimbola likambo ya molili lokola likambo oyo esalemaka na bozalisi. Likambo ya kokamwa, milende ya Thallus ebongwanaki momeseno monene ya bilembeteli ya masolo ya kala mpo na Yesu mpe mpo na bondimi ya lisolo ya Marko na ntina ya molili na liwa na ye."

Mara Bar-Sérapion, oyo azali na mbongo mingi

"Maniskri moko oyo ezali na Musée britannique ebateli makomi ya mokanda oyo Mosiria moko na nkombo Mara Bar-Sérapion atindelaki mwana na ye. Tata yango amonisaki bozoba ya konyokola bato ya mayele lokola Socrate, Pythagore, mpe mokonzi ya mayele ya Bayuda, oyo lisolo ya lisolo yango emonisi polele ete ezalaki Yesu. Nzala mpe bolzi eyaki likoló na bango lokola etumbu mpo na mbeba na bango. Litomba nini mibali ya Samos bazwaki na kotumba Pythagore? Na mwa ntango moke mabele na bango ezipamaki na zelo. Bayuda bazwaki litomba nini ntango babomaki mokonzi na bango? Ezalaki kaka nsima na yango nde bokonzi na bango elongolamaki. Nzambe azongisaki mabe na bosembo nyonso bato wana misato ya bwanya: bato ya Atene bakufaki na nzala; bato ya Samie bazindisamaki na mai monene; Bayuda, oyo babebisami mpe babenganaki bango na mokili na bango, bazali kopalangana mpenza. ... Mokonzi ya mayele akufaki te mpo na bolamu; azalaki kobika na mateya oyo Ye apesaki".

Cornelius Tacite, oyo azali na mbula 19

Moto moko ya mayele na makambo ya kala ya Loma oyo azalaki na bomoi kobanda soki na mobu 50 T.B. tii na mobu 100 T.B., akomaki na ntina na móto ya Néron. "Na yango, mpo na

kolongola lapolo, Néron akangaki ngambo mpe asali minyoko ya kitoko mingi na kelasi moko oyo bayinamaki mpo na makambo na bango ya nsɔni, oyo bato babengaka bakristu. Christus, oyo nkombu yango eutaki epai na ye, azwaki etumbu ya kolekisa ndelo na boyangeli ya Tibérie na maboko ya moko ya ba procurateurs na biso, Pontius Pilatus".

Plinius Secundus, oyo azali

Mokonzi moko ya Roma na mobu 112 nsima ya liwa ya Klisto akomaki Amperere Trajan "Bazalaki na momeseno ya kokutana na mokolo moko boye oyo etyamaki liboso ete pole ezala, ntango bazalaki koyemba loyembo epai ya Klisto lokola Nzambe mpe bazalaki komikangisa na ndai ya lokumu mpo na kosala mosala moko ya mabe te, nsima na yango ezalaki momeseno na bango ya kokabwana, mpe na nsima bazalaki kokutana lisusu mpo na kolya bilei, kasi bilei ya lolenge moko ya momesano".

Seutonius, oyo azali

Moto moko oyo ayekolaka makambo ya kala mpe mosali moko ya ndako ya mokonzi na ntango ya boyangeli ya Adrien akomaki soki na mobu 120 T.B. "Lokola Bayuda bazalaki kosala mobulu ntango nyonso na botindiki ya Kresto, Klaude abenganaki bango na Loma." Edward C. Wharton alobi na sima "Ntina ya lokumu ya citatio oyo ezali mpo na likambo oyo ete Luka, pene na mibu ntuku motoba liboso, akomaki likambo oyo kaka lokola ntina ya ntoma Paulo kokangama na babalani moko ya Bayuda baklisto na nkombu Aquila mpe Priscilla (Misala 18:1-2). Lisusu, kolobelama ya Klisto na contexte ya masolo ya kala emonanaka na mikanda oyo ezali libanda ya Biblia."

Flavius Josèphe, oyo azali

Josèphe azali na likambo moko ya kosepelisa oyo amonaki. "Ebele na ntango oyo, Yesu, moto ya mayele, soki tobengi ye moto; mpo azalaki mosali ya misala ya kokamwa, molakisi ya bato oyo bayambaka bosolo na esengo. Alongaki Bayuda mingi mpe lisusu Bagreke mingi. Moto oyo azalaki Masiya. Mpe ntango Pilato akatelaki ye ekulusu na botindiki ya bakambi na biso moko, baoyo balingaki ye uta na ebandeli balingaki ye te." tika na mokolo ya misato na bomoi, lokola basakoli basakolaki, mpe alobaki makambo mosusu mingi ya kokamwa mpo na ye Mpe ata sikawa loposo ya bakristu, oyo bapesaki nkombu na ye boye, ekufi naino te."

Bakomi ya liboso ya Bayuda mpe ya bapakano

Citation oyo elandi ya F. F. Bruce ezo résumer likambo oyo très clairement. "Ezala nini mosusu ekoki kokanisama mpo na bilembeteli uta na bakomi ya liboso ya Bayuda mpe ya bapakano...ezali ata moke te kofandisa, mpo na baye baboyi litatoli ya makomi ya boklisto, ezaleli ya lisolo ya Yesu ye moko. Bakomi mosusu bakoki kosakana na makanisi ya 'Klisto-lisapo,' kasi basalaka yango te na ntina ya bilembeteli ya mambi ya kala. Bozali ya lisolo ya Klisto ezali lokola axiomatique (oyo amimonisaka ye moko) mpo na moto ya mayele na makambo ya kala oyo azali na bias te lokola." historicité ya Jules César Ezali bongo tebato ya mayele na makambo ya kala oyo bazali kopalanganisa makanisi ya 'lisapo ya Klisto'."

Na mokuse. Mikapo yango mpe mikapo mosusu mingi emonisi polele ete Yesu:

- a) azalaki Nzambe oyo na nzela na ye biloko nyonso bikelamaki
- b) amikitisaki mpo na koya na mabele na lolenge ya moto
- c) akomaki mbeka ya kokoka pe se moko pona lisumu.
- d) asekwaki na liwa ya nzoto oyo bato mingi bamonaki
- e) amataki lisusu na ndako na Ye, Lola elongo na Tata
- f) ekoya lisusu mpo na koyamba baye bazali na bondimi ya botosi
- g) endimami lokola moto na bakomi ya mokili, bato oyo bazali bandimi te